

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2022 m. kovo 31 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Danguolės Bublienės (pranešėja), Donato Šerno (kolegijos pirmininkas) ir Jūratės Varanauskaitės,

teismo posėdyje rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo **pareiškėjo atsakovo D. J. (D. J.)** prašymo atnaujinti terminą prašymui dėl proceso atnaujinimo pateikti ir prašymo atnaujinti procesą Vilniaus apygardos teismo civilinėje byloje Nr. e2A-1353-275/2020 pagal ieškovo P. S. ieškinį atsakovui D. J. dėl savininko teisių gynimo, trečiasis asmuo, nepareiškiantis savarankiškų reikalavimų, 395-oji garažų statybos ir eksploatavimo bendrija, klausimus.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

1. Pareiškėjas prašo atnaujinti terminą prašymui dėl proceso atnaujinimo pateikti ir atnaujinti procesą Vilniaus apygardos teismo civilinėje byloje Nr. e2A-1353-275/2020.
2. Pareiškėjas nurodė, kad Vilniaus miesto apylinkės teismas 2020 m. sausio 31 d. sprendimu civilinėje byloje [Nr. e2-378-918/2020](#), išnagrinėjęs ieškovo P. S. ieškinį, kuriuo jis prašė įpareigoti atsakovą D. J. pašalinti kliūtis, trukdančias jam naudotis nuosavybės teise priklausančia negyvenamąja patalpa – garažu (boksu), esančiu (duomenys neskelbtini), pagal jos tikslinę paskirtį – transporto priemonėms laikyti (remontuoti), atkuriant negyvenamosios patalpos – garažo (bokso) matmenis pagal patvirtintą planą, ieškinį atmetė. Vilniaus apygardos teismas, išnagrinėjęs ieškovo apeliacinį skundą, 2020 m. liepos 24 d. sprendimu civilinėje byloje [Nr. e2A-1353-275/2020](#) Vilniaus miesto apylinkės teismo 2020 m. sausio 31 d. sprendimą panaikino ir ieškinį tenkino: įpareigojo atsakovą D. J. nugriauti negyvenamosios patalpos – garažo (bokso), esančio (duomenys neskelbtini), sienas sumažinant negyvenamosios patalpos – garažo (bokso) plotį iki 281 cm ir pastatyti garažo sieną bendrojo naudojimo koridoriuje iki 682 cm koridoriaus.
3. Prašymą atnaujinti procesą pareiškėjas grindžia Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) 366 straipsnio 1 dalies 1 punktu, t. y. kai Europos Žmogaus Teisių Teismas (toliau – ir EŽTT) pripažįsta, kad Lietuvos Respublikos teismų sprendimai, nutartys ar nutarimai civilinėse bylose prieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvų apsaugos konvencijai (toliau – ir Konvencija). Pareiškėjas remiasi EŽTT 2021 m. sausio 19 d. sprendimu *Puišys prieš Lietuvą*, peticijos Nr. 58166/18, kuriame nurodyta, jog statybos padarinių pagal neteisėtai išduotą statybos leidimą šalinimo būdas, kai kalti dėl neteisėtai išduoto statybos leidimo asmenys nenustatomi, o statytojas įpareigojamas savo lėšomis pašalinti neteisėtos statybos padarinius, akivaizdžiai neatitinka EŽTT praktikoje nurodytų standartų ir pažeidžia Konvencijos Protokolo Nr. 1 1 straipsnio nuostatas; valdžios institucijos klaidas, net ir padarytas dėl jų pačių nerūpestingumo, būtina taisyti, neužkraunant neproporcingos naštos asmenims, ir, taikant teisinius padarinius, turi būti nustatomi dėl neteisėtos statybos leidimo išdavimo kalti asmenys, kurių neteisėti veiksmai lėmė statybos neteisėtumą ir sudarė pagrindą nugriauti tokius statinius.
4. Pareiškėjas teigia, kad apie minėtą 2021 m. sausio 19 d. EŽTT sprendimą jis sužinojo, kai kreipėsi į advokatą, prašydamas parengti atskirąjį skundą dėl Vilniaus miesto apylinkės teismo 2022 m. sausio 14 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 2VP-1329-1101/2022](#), kuria jį buvo paskirta vienkartinė 250 Eur bauda ieškovo naudai už 2020 m. rugsėjo 15 d. Vilniaus miesto apylinkės teismo išduoto vykdomojo rašto [Nr. e2-378-918/2020](#) nevykdymą. 2022 m. sausio 18 d. atvykęs ir susipažinęs su atskiruoju skundu, pareiškėjas sužinojo apie tai, kad Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2021 m. birželio 30 d. nutartimi atnaujino procesą civilinėje byloje Nr. CIK-445/2021, remdamasis tuo, kad EŽTT 2021 m. sausio 19 d. sprendime *Puišys prieš Lietuvą* konstatavo, jog atsakovas, turėdamas įvykdyti nacionalinių teismų sprendimus, privalo nugriauti kolonas, nes jų negalima įteisinti pagal esamą padėtį, tačiau reikalaujamas asmeniui jas nugriauti tik savo sąskaita, nepasidalijant išlaidomis su atsakingomis institucijomis, yra neproporcinga našta atsakovui. EŽTT taip pat pažymėjo, kad nacionaliniai teismai, sprenddami klausimą dėl savavališkos statybos padarinių pašalinimo, šio klausimo nespėdė. Atnaujinęs procesą civilinėje byloje, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2021 m. lapkričio 10 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. 3K-3-395-378/2021](#) pažymėjo, kad byloje panaikinus statybos leidimą ir taikant teisinius padarinius turi būti nustatomi dėl neteisėtos statybos leidimo išdavimo kalti asmenys, kurių neteisėti veiksmai lėmė ir statybos neteisėtumą bei sudarė pagrindą nugriauti tokius statinius.
5. Prašyme taip pat nurodyta, kad pareiškėjo advokatas apie EŽTT 2021 m. sausio 19 d. sprendimą sužinojo 2022 metų sausio mėnesį, kai Lietuvos Aukščiausiojo Teismo interneto svetainės skyriuje „Aktuali praktika nuo 2015 m.“ buvo paskelbta aktuali 2021 m. lapkričio mėnesio praktika dėl neteisėtos statybos padarinių pašalinimo naštos paskirstymo, šia praktika jis pasirėmė ruošdamas atskirąjį skundą dėl Vilniaus miesto apylinkės teismo 2022 m. sausio 14 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 2VP-1329-1101/2022](#) panaikinimo. Pareiškėjas teigia, kad jam, ne teisininkui, apie minėtą EŽTT sprendimą tuo labiau negalėjo būti žinoma, todėl terminas prašymui atnaujinti skaičiuotinas nuo 2022 m. sausio 18 d.
6. Grįšdamas prašymą dėl proceso atnaujinimo, pareiškėjas nurodė, kad Vilniaus apygardos teismas 2020 m. liepos 24 d. sprendime civilinėje byloje [Nr. e2A-1353-275/2020](#) konstatavo, jog tai, kad statyba ne pagal projektą buvo atlikta galimai 1992 m., trečiajam asmeniui, kaip užsakovui, vykdant garažo statybą, reiškia, kad statyboms ne pagal projektą pasekmės taikytinos pagal materialiosios teisės normas, galiojusias šios statybos įvykdymo metu. Teismas taip pat konstatavo, kad atsakomybė pagal 1964 m. Civilinio kodekso 114 straipsnį, dabartinio Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – [CK](#)) 4.103 straipsnį, tenka atsakovui, kaip garažo savininkui, tačiau, perkėles atsakovui statytojo atsakomybę, nepasisakė, kokių įstatymų nustatyta tvarka tai padarė. Pareiškėjas teigia, kad jis nėra statytojas 1964 m. [CK](#) 114 straipsnio prasme – tą 2001 m. spalio 31 d. konstatavo Lietuvos Aukščiausiasis Teismas civilinėje byloje Nr. 3K-3-1035/2011. Vilniaus apygardos teismas nesiaiskino, kas ir kieno lėšomis turi šalinti neteisėtos statybos padarinius, tačiau našta šalinti neteisėtos statybos, atsiradusios ne dėl pareiškėjo kaltės, padarinius uždėjo pareiškėjui. Todėl šioje byloje turi būti sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių statybos padarinių pašalinimo kompensavimo naštos paskirstymą, aiškinimo ir taikymo. Pareiškėjas taip pat nurodė, jog

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2021 m. lapkričio 10 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. 3K-3-395-378/2021](#) pažymėjo, jog, atsižvelgiant į EŽTT sprendimą byloje *Tumeliai prieš Lietuvą*, laikomasi pozicijos, kad statybos padarinių pagal neteisėtai išduotą statybos leidimą šalinimo būdas, kai kalti dėl neteisėtai išduoto statybos leidimo asmenys nenustatomi, o statytojas įpareigojamas savo lėšomis pašalinti neteisėtos statybos padarinius, akivaizdžiai neatitinka EŽTT praktikoje nurodytų standartų. Tik pakartotinai peržiūrėjus civilinę bylą būtų pašalinti EŽTT nustatyti nurodymai nacionaliniam teismui išspręsti klausimą dėl teisingo savavališkos statybos padarinių šalinimo klausimo.

7. Ieškovas atsiliepimu į pareiškėjo prašymus prašė juos atmesti, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Ieškovas nurodė, kad nėra nei teisinio, nei faktinio pagrindo atnaujinti procesą byloje, o pareiškėjo prašymas tėra pakartotinis bandymas iš naujo bylinėtis jau teismuose išspręstais klausimais. Tokiu atveju galėtų būti keliamas klausimas, ar pareiškėjui neturi būti skiriama bauda už akivaizdų piktnaudžiavimą savo procesinėmis teisėmis. Pareiškėjo nurodoma EŽTT byla nesutampa nei faktiniu, nei teisiniu pagrindu, todėl nesudaro pagrindo atnaujinti procesą byloje pagal [CPK 366 straipsnio](#) 1 dalies 1 punktą. EŽTT 2021 m. sausio 19 d. sprendime byloje *Puišys prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 58166/18) buvo nagrinėjamas klausimas dėl pareiškėjo namo, tvoros ir trinkelėmis grįsto kelio statybų teisėtumo. Šioje byloje nustatyta, kad pareiškėjas, gavęs statybos leidimą, vykdė neteisėtus namo statybos veiksmus, todėl siekiant užtikrinti viešąjį interesą pareiškėjas įpareigotas savo lėšomis gauti naujus planavimo dokumentus bei pertvarkyti statinį. EŽTT išnagrinėtoje byloje buvo sprendžiamas klausimas, ar proporcinga reikalauti, jog pareiškėjas savo lėšomis nugriautų pastatytas kolonas. Šių griovimų išlaidų nepaskirstant ir tarp institucijų, kurios prisidėjo prie situacijos (t. y. esant valdžios institucijų padarytai klaidai). Tuo tarpu byloje, kurioje pareiškėjas prašo atnaujinti procesą, buvo nagrinėjamas klausimas dėl ieškovo pažeistų nuosavybės teisių gynimo. Pareiškėjo garažo bokso (duomenys neskelbtini) sienos pripažintos pastatytomis nukrypus nuo statinio projekto, tačiau byloje nebuvo keliamas klausimas dėl valstybinių institucijų, išdavusių leidimą atlikti garažo statybas, klaidų ar kitokių neteisėtų veiksmų. Taigi byloje nebuvo keliamas klausimas dėl viešojo intereso gynimo, o nagrinėjami visiškai privatus pobūdžio klausimai; savavališkos statybos padarinių šalinimo klausimas nebuvo keliamas. Pareiškėjas nurodo kitą EŽTT bylą – *Tumeliai prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 25545/14), kurioje 2018 m. sausio 9 d. priimtas sprendimas yra iš esmės analogiškas sprendimui byloje *Puišys prieš Lietuvą*.
8. Ieškovas nurodė, kad pareiškėjas neginčija, jog ieškovo nuosavybės teisė yra pažeista, t. y. kad jis negali įvažiuoti automobiliu į garažo bokso (duomenys neskelbtini). Atitinkamai pareiškėjas neįrodinėja, kad byloje būtų atliktos esminės teisės taikymo klaidos, keliančios grėsmę tinkamam teisinės sistemos funkcionavimui. Be to, pareiškėjas prašymu kelia naują reikalavimą, kuris nebuvo keliamas ir nagrinėjamas byloje, – pripažinti, kad pareiškėjas nėra negyvenamosios patalpos – garažo (bokso) (duomenys neskelbtini) statytojas ar asmuo, atsakingas už statybos, atliktos ne pagal projektą, pasekmes. Atnaujinus procesą, negalima kelti tokių reikalavimų, kurie nebuvo bylos nagrinėjimo dalykas.
9. Ieškovo teigimu, byloje nėra pagrindo atnaujinti pareiškėjo praleistą terminą pateikti prašymui dėl proceso atnaujinimo. Pareiškėjui byloje atstovauja advokatas – profesionalus teisininkas, kuriam yra taikomi didesni atidumo ir rūpestingumo reikalavimai, tad advokatas negali vadovautis tuo, kad nežinojo kokio nors procesinio sprendimo ar teisės instituto. Abu nurodyti EŽTT sprendimai, kai tik buvo paskelbti, buvo plačiai aptariami visuomeninės sklaidos priemonėse. Pareiškėjo nurodoma aplinkybė, kad pats asmeniškai apie nurodytus EŽTT sprendimus sužinojo tik atvykęs pas atstovą, neturi teisinės reikšmės, kadangi pareiškėjas viso proceso metu veikė tik per atstovus (profesionalius teisininkus). Tai reiškia, kad objektyvus vertinimo kriterijus turi būti siejamas ne su pareiškėjo asmeniniu sužinojimo momentu, bet su jo atstovo sužinojimo momentu, pastarajam veikiant atstovaujamojo vardu ir interesais.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

Dėl termino prašymui dėl proceso atnaujinimo paduoti

10. Proceso atnaujinimo institutą reglamentuoja Civilinio proceso kodekso XVIII skyrius, iš kurio matyti, kad proceso atnaujinimas yra ypatinga įsiteisėjusio teismo sprendimo peržiūrėjimo procesinė priemonė, taikoma tik šiame skyriuje nustatytais pagrindais ir tvarka. Kasacinio teismo praktika, aiškinant proceso atnaujinimo institutą, suformuluota taip, kad šis institutas neturi būti priemonė dar kartą pabandyti išspręsti ginčą savo naudai ar vilkinti priimtų teismų sprendimų vykdymą. Kasacinis teismas, savo praktikoje pabrėždamas proceso atnaujinimo procedūros naudojimo ribotumą, kartu yra pažymėjęs, kad proceso atnaujinimas gali būti pagrįstas tais atvejais, kai siekiama išvengti esminių civilinio proceso teisės normų pažeidimų, galinčių lemti esmines materialiosios teisės taikymo klaidas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. kovo 30 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-125-219/2017](#), 16 punktas).
11. EŽTT praktikoje pasisakant dėl proceso atnaujinimo civilinėse ir komercinėse bylose santykio su Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnio 1 dalyje garantuojama teise į teisingą bylos nagrinėjimą, pažymėta, kad vienas esminių teisės viršenybės principo elementų – teisinio apibrėžtumo principas, kuris suponuoja pagarbą *res judicata* (teismo galutinai išspręstas klausimas) principui. Vadovaujantis šiuo principu, prašymai atnaujinti procesą turi būti ribojami laiko atžvilgiu, ir *res judicata* galia įgyjės bei įvykdytas sprendimas gali būti peržiūrimas tik esant proceso atnaujinimo pagrindui bei tuos pagrindus taikant neformaliai. Nukrypimai nuo *res judicata* principo pateisinami tik tuomet, kai jų būtinybę lemia esminio ir įtikinamo pobūdžio aplinkybės (žr., pvz., 2015 m. balandžio 2 d. sprendimo byloje *Solomon prieš Kroatiją*, peticijos Nr. 679/11, par. 47; 2007 m. sausio 18 d. sprendimo byloje *Kot prieš Rusiją*, peticijos Nr. 20887/03, par. 24). Taigi prašymas atnaujinti procesą gali būti tenkinamas tuo atveju, jeigu yra pagrindas manyti, kad dėl pareiškėjo nurodytų (svarbių ir įtikinamų) aplinkybių byloje priimtas įsiteisėjęs teismo sprendimas gali būti neteisėtas.
12. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra konstatavęs, kad viena iš sąlygų atnaujinti procesą – [CPK 368 straipsnio](#) 1 dalyje nustatytas trijų mėnesių terminas, per kurį asmuo gali kreiptis į teismą su prašymu atnaujinti procesą. Siekdamas užtikrinti teisinių santykių stabilumą, proceso koncentruotumą ir ekonomiško principų laikymąsi, užkirsti kelią piktnaudžiavimui procesinėmis teisėmis, įstatymų leidėjas nustatė, kad, skaičiuojant termino kreiptis dėl proceso atnaujinimo pradžią, atsižvelgiama ne tik į pareiškėjo nurodomą sužinojimo momentą, bet įvertinama, kada asmuo objektyviai turėjo sužinoti apie savo teisių pažeidimą, veikdamas atitinkamoje situacijoje kaip *bonus pater familias*, t. y. apdairiai ir rūpestingai, rūpindamasis savo galbūt pažeistų teisių gynyba (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. lapkričio 17 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-607-916/2015](#) ir joje nurodytą kasacinio teismo praktiką). Taigi prašymo atnaujinti procesą padavimo terminas turėtų būti skaičiuojamas nuo tada, kai pareiškėjas turėjo objektyviai sužinoti esant ar atsiradus aplinkybės, kurios yra pagrindas atnaujinti procesą. Pareiga pateikti sužinojimo apie proceso atnaujinimo pagrindą momentą įrodančius duomenis tenka pačiam prašymą atnaujinti procesą teikiančiam asmeniui ([CPK](#) 12, 178 straipsniai).
13. Remiantis [CPK](#) 78 straipsnio 1 dalimi, asmenims, praleidusiems įstatymų nustatytą ar teismo paskirtą terminą dėl priežasčių, kurias teismas pripažįsta svarbiomis, praleistas terminas gali būti atnaujinamas. Sprendžiant praleisto įstatymų nustatyto termino atnaujinimo klausimą būtina atsižvelgti į tikslus, kurių siekta įstatymu nustatant konkrečius procesinius terminus. Kadangi proceso atnaujinimas yra išimtinis būdas įsiteisėjusiems teismų sprendimams peržiūrėti, kuris taikomas tik esant svarbioms ir įtikinamoms aplinkybėms, dėl to praleistas terminas prašymui dėl proceso atnaujinimo paduoti gali būti atnaujinamas tik išimtiniais atvejais, kai jo praleidimo priežastys yra svarbios. Ar prašymo padavimo termino praleidimo priežastis yra svarbi, kiekvieno atveju, vadovaudamasis teisingumo, protingumo, sąžiningumo kriterijais, sprendžia

teismas savo nuožūra, įvertindamas pareiškėjo prašyme nurodytas aplinkybes ir pateiktus įrodymus ([CPK 3](#) straipsnio 1 dalis, 78 straipsnis). Sprendžiant, ar asmuo prarado teisę inicijuoti proceso atnaujinimą dėl įstatyme nustatytos procedūros nesilaikymo, būtina įvertinti, ar termino praleidimą lėmė netinkamas naudojimas procesinėmis teisėmis, ar įvykusi klaida ir kitos panašaus pobūdžio aplinkybės.

14. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2022 m. kovo 7 d. nutartimi konstatavo, kad pareiškėjo prašymas atnaujinti procesą atitinka [CPK 369](#) straipsnyje nustatytus turinio ir formos reikalavimus, todėl šį prašymą priėmė. Pagal [CPK 370 straipsnio 3](#) dalį teismas, nagrinėdamas teismo posėdyje prašymą atnaujinti procesą, sprendžia dėl prašymo pagrįstumo, t. y. patikrina, ar prašymas atnaujinti procesą paduotas nepažeidus [CPK 368](#) straipsnyje nustatyto termino ir ar pagrįstas [CPK 366 straipsnio 1](#) dalyje įtvirtintais pagrindais. Šioje prašymo atnaujinti procesą nagrinėjimo stadijoje sprendžiama, ar iš tiesų yra bent vienas iš įstatymo nustatytų pagrindų atnaujinti procesą byloje, tiriami su tuo susiję įrodymai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. gegužės 3 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-192/2011](#); 2014 m. birželio 27 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-360/2014](#); 2014 m. rugėjo 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-392/2014; kt.).
15. Pareiškėjas, siekdamas atnaujinti procesą, remiasi 2021 m. sausio 19 d. priimtu EŽTT sprendimu byloje *Puišys prieš Lietuvą*. Prašymas dėl proceso atnaujinimo pateiktas tik 2022 m. vasario 7 d. – taigi praleidus įstatymo nustatytą terminą. Tė neginčia ir pats pareiškėjas ir prašo atnaujinti praleistą terminą prašymui dėl proceso atnaujinimo paduoti. Jis nurodo, kad apie EŽTT 2021 m. sausio 19 d. sprendimą, priimtą byloje *Puišys prieš Lietuvą*, sužinojo tik 2022 m. sausio 28 d. atvykęs pas savo advokatą. Grįsdamas aplinkybes, dėl kurių praleido terminą prašymui dėl proceso atnaujinimo pateikti, pareiškėjas iš esmės nurodo aplinkybes, susijusias su tuo, kad apie minėtą EŽTT sprendimą sužinojo advokatas. Tačiau teisėjų kolegija pažymi, kad nagrinėjamu atveju aktualu yra nustatyti ne kada apie šį sprendimą sužinojo (turėjo sužinoti) pareiškėjo advokatas, bet būtent pats pareiškėjas.
16. EŽTT, kaip vienos iš svarbiausių teisminių institucijų priimti sprendimai formuoja tam tikrą žmogaus teisių gynimo praktiką; dažnu atveju jie yra aktualūs ne tik konkrečioms pareiškėjams, bet ir visai visuomenei (ypač tais atvejais, kai iš valstybės yra priteisiama piniginė kompensacija). Šie sprendimai yra skelbiami oficialiame EŽTT tinklalapyje, tačiau netrukus po sprendimo paskelbimo apie juos yra pranešama ir Lietuvos visuomenės informavimo priemonėse. Kai kurie EŽTT sprendimai dėlšnagrinėtų aktualių klausimų sulaukia ypač daug dėmesio. Kadangi sprendimas byloje *Puišys prieš Lietuvą* yra susijęs su nustatytu Konvencijos Protokolo Nr. 1 1 straipsnio (nuosavybės apsauga) pažeidimu, todėl šis sprendimas sulaukė didesnio spaudos dėmesio. Tačiau teisėjų kolegija atkreipia dėmesį, kad nagrinėjamu atveju svarbu atsizvelgti ir į tą aplinkybę, kad byla *Puišys prieš Lietuvą* yra analogiška bylai *Tumeliai prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 25545/14), kuria savo prašyme taip pat remiasi pareiškėjas. EŽTT sprendimas byloje *Tumeliai prieš Lietuvą* buvo paskelbtas 2018 m. sausio 9 d., t. y. prieš ketverius metus. Pastaroji byla buvo ypač svarbi ir plačiai išviešinta, nes, vadovaujantis šiuo EŽTT sprendimu buvo keičiama nusistovėjusi Lietuvos teismų praktika statybų bylose dėl statybos padarinių pagal neteisėtai išduotą statybos leidimą šalinimo būdo. Lyginant su šia byla, byloje *Puišys prieš Lietuvą* nėra pateikta esminių naujų išaiškinimų, kurie jau nebūtų buvę išnagrinėti byloje *Tumeliai prieš Lietuvą*.
17. Remdamasi nurodytais argumentais, teisėjų kolegija konstatuoja, kad pareiškėjas, o juo labiau jo atstovas advokatas, galėjo (turėjo) sužinoti apie nurodytus EŽTT sprendimus netrukus po jų paskelbimo. Prašyme atnaujinti terminą nurodyti argumentai nesudaro pagrindo vertinti kitaip, t. y. kad nei pareiškėjas, nei jo atstovas neturėjo objektyvios galimybės apie minėtus sprendimus sužinoti anksčiau.
18. Taip pat teisėjų kolegija atkreipia dėmesį į ieškovo atsiliepime nurodytą aplinkybę, jog atsakovas inicijavo šios bylos proceso atnaujinimą Vilniaus miesto apylinkės teisme. Iš Lietuvos teismų informacinės sistemos LITEKO matyti, kad 2021 m. vasario 15 d. pareiškėjas pateikė prašymą atnaujinti terminą kreiptis su prašymu dėl proceso atnaujinimo ir atnaujinti procesą civilinėje byloje [Nr. e2-378-918/2020 CPK 366 straipsnio 1](#) dalies 2 punkto pagrindu, ir pakeisti Vilniaus miesto apylinkės teismo 2020 m. sausio 31 d. sprendimą civilinėje byloje [Nr. e2-378-918/2020](#). Vilniaus miesto apylinkės teismo 2021 m. balandžio 22 d. nutartimi pareiškėjo prašymas atnaujinti praleistą procesinį terminą bei prašymas dėl proceso atnaujinimo civilinėje byloje Nr. e2-378-918/2020 buvo atmesti. Vilniaus apygardos teismas 2021 m. birželio 17 d. nutartimi pirmosios instancijos teismo sprendimą paliko nepakeistą. Teisėjų kolegijos vertinimu, aplinkybė, kad pareiškėjas dar 2021 m. vasario 15 d. buvo kreipęsis dėl proceso atnaujinimo šioje byloje, yra svarbi tuo aspektu, kad pareiškėjas jau tuo metu svarstė dėl galimybės atnaujinti bylą, todėl manytina, kad įvertino visus atnaujinimo pagrindus, tarp jų ir įtvirtintą [CPK 366 straipsnio 1](#) dalies 1 punkte. Kaip minėta pirmiau, apie priimtą EŽTT sprendimą protingas ir apdairus žmogus turėtų sužinoti netrukus po jo paskelbimo. Tiek byla *Tumeliai prieš Lietuvą*, tiek ir *Puišys prieš Lietuvą* pirmojo pareiškėjo kreipimosi į teismą su prašymu dėl proceso atnaujinimo metu jau buvo išnagrinėtos EŽTT, o priimti sprendimai plačiai išviešinti.
19. Nagrinėjamu atveju teisėjų kolegija, atsizvelgdama į proceso atnaujinimo instituto išskirtinumą, pateiktus išaiškinimus, nusprendžia, kad pareiškėjas, 2022 m. vasario 7 d. paduodamas prašymą dėl proceso atnaujinimo, praleido [CPK 368 straipsnio 1](#) dalyje nustatytą trijų mėnesių terminą. Iš turimos medžiagos teisėjų kolegija neturi pagrindo vertinti, kad šis terminas praleistas dėl svarbių priežasčių ir turėtų būti nagrinėjamu atveju atnaujinamas.

Dėl pagrindo atnaujinti procesą vadovaujantis [CPK 366 straipsnio 1](#) dalies 1 punktu

20. Nors šiuo atveju terminas prašymui dėl proceso atnaujinimo pateikti buvo praleistas ir nenustatyta svarbių tokių praleidimą pateisinančių priežasčių, teisėjų kolegija pažymi, kad net tuo atveju, jei prašymas atnaujinti procesą būtų buvęs pateiktas laiku, prašymo argumentai nesudaro pagrindo atnaujinti proceso nurodomoje byloje.
21. Proceso atnaujinimas galimas tik esant [CPK 366 straipsnio 1](#) dalyje įtvirtintiems konkrečioms proceso atnaujinimo pagrindams, t. y. teisiskai reikšmingiems faktams, kurių egzistavimas konkrečioje byloje dėl objektyvių ar subjektyvių priežasčių negalėjo būti nustatytas. Šio straipsnio 1 dalies 1 punkte nustatyta, kad procesas gali būti atnaujintas, kai EŽTT pripažįsta, jog Lietuvos Respublikos teismų sprendimai, nutartys ar nutarimai civilinėse bylose prieštarauja Konvencijai ir (ar) jos papildomiems protokolams, kurių dalyvė yra Lietuvos Respublika.
22. Aiškindamas [CPK 366 straipsnio 1](#) dalies 1 punktą, kasacinis teismas yra nurodęs, kad jame nustatytu proceso atnaujinimo pagrindu gali būti atnaujintas ne vien tik išimtinai tos civilinės bylos, kurioje priimti teismų procesiniai sprendimai EŽTT pripažinti prieštaraujančiais Konvencijai ir (ar) jos papildomiems protokolams, procesas, tačiau ir procesas kitoje civilinėje byloje, jeigu tarp EŽTT nustatytų pažeidimų vienoje byloje ir teismo sprendimo kitoje byloje, kurioje prašoma atnaujinti procesą, egzistuoja glaudžios sąsajos, priežastinis ryšys. Teismui nustatius, kad tokio ryšio nėra, procesas aptariamam pagrindu tokioje kitoje byloje neatnaujintinas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. gegužės 22 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-248-701/2017](#), 21 punktas).
23. Kasacinis teismas, plėtodamas minėtą praktiką, nurodė, kad išimtiniais atvejais minėtu pagrindu gali būti atnaujintas procesas ir nesusijusioje civilinėje byloje, jeigu po procesinio sprendimo, civilinėje byloje įsiteisėjimo EŽTT pateikia naujus išaiškinimus dėl klausimų, kurie yra tapatūs spręstiems šioje civilinėje byloje, jeigu naujos EŽTT praktikos taikymas gali lemti kitokią sprendimą dėl bylos esmės, o proceso atnaujinimas yra vienintelis būdas pašalinti padarytą žmogaus teisių pažeidimą. Pastaroju atveju procesas gali būti atnaujintas tik byloje, kurios faktinės aplinkybės ir teisės klausimai yra analogiški arba jei ši byla labai panaši į bylą, kurioje nustatytas Konvencijos pažeidimas ir kurioje pateiktas teisės aiškinimas yra akivaizdžiai nesuderinamas su EŽTT sprendime dėl tos kitos bylos padarytomis išvadomis, ir kurioje EŽTT konstatuotas Konvencijos pažeidimas pagrindžia pakankamai rimtą Konvencijos garantuojamų teisių pažeidimą, aiškiai nusveriantį poreikį išlaikyti teisinių santykių stabilumą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. birželio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-250-915/2018, 31 punktas).

24. EŽTT sprendimuose byloje *Puišys prieš Lietuvą* ir byloje *Tumeliai prieš Lietuvą* konstatavo Konvencijos Protokolo Nr. 1 1 straipsnio pažeidimą. Šiose bylose buvo nagrinėjamas klausimas dėl statybų teisėtumo ir įpareigojimo nugriauti neteisėtai pastatytus statinius (ar jų dalis), panaikinus valstybės institucijų išduotą statybą leidžiantį dokumentą. Tiek vienu, tiek kitu atveju, nepaneigdamas fakto, jog statybos buvo vykdomos neteisėtai, todėl įpareigojimas nugriauti neteisėtai pastatytus statinius (jų dalį) atitiko teisėtumo kriterijų ir juo buvo siekiama teisėtų viešojo intereso tikslų, EŽTT vis dėlto pripažino proporcingumo principo pažeidimą. Teismas priminė, kad gero valdymo principas neturėtų užkirsti galimybės valdžios institucijoms taisyti klaidas, net jei jos padarytos dėl jų pačių nerūpestingumo, tačiau valstybės padarytų klaidų rizika turi tekti pačiai valstybei ir klaidos neturėtų būti taisomos asmenų sąskaita. EŽTT nurodė, kad pareiškėjai neturi patirti neproporcingos naštos dėl išlaidų griaunant (perstatant) statinį, kai nustatyta valstybės institucijų klaida.
25. Nagrinėjamu atveju Vilniaus apygardos teismo civilinėje byloje [Nr. e2A-1353-275/2020](#) buvo nagrinėjamas negatorinis ieškinys ir sprendžiama dėl ieškovo pažeistų nuosavybės teisių gynimo, t. y. kad pareiškėjo garažo bokso sienos trukdė ieškovui naudotis savo nuosavybe – transporto priemone įvažiuoti į sau nuosavybės teise priklausančią garažą (duomenys neskelbtini). Konstatavęs, kad pareiškėjo garažas yra pastatytas nukrypus nuo projekto ([CK 4.103 straipsnis](#)), Vilniaus apygardos teismas 2020 m. liepos 24 d. sprendimu panaikino Vilniaus miesto apylinkės teismo 2020 m. sausio 31 d. sprendimą ir įpareigojo pareiškėją nugriauti ir perstatyti jam priklausančio garažo sienas. Kitaip nei prieš tai minėtose bylose, dėl kurių priimti EŽTT sprendimai, šioje byloje nebuvo keliamas klausimas dėl statybos leidimo teisėtumo ar valstybinių institucijų, išdavusių šį leidimą, klaidų ar kitokių neteisėtų veiksmų. Sutiktina su ieškovo nurodyta aplinkybe, kad šioje byloje nebuvo keliamas klausimas dėl viešojo intereso gynimo, o, priešingai, buvo nagrinėjami privatus pobūdžio klausimai, susiję su ieškovui naudotis savo nuosavybe trukdančių veiksmų pašalinimu. Neteisėtos statybos, statybos leidimų panaikinimo bei savavališkos statybos padarinių šalinimo klausimai šioje byloje nebuvo iškelti ir atitinkamai išnagrinėti.
26. Teisėjų kolegija, įvertinusi civilinės bylos [Nr. e2A-1353-275/2020](#) faktines aplinkybes, konstatuoja, kad šios bylos ir bylos *Puišys prieš Lietuvą* ar bylos *Tumeliai prieš Lietuvą* faktinės aplinkybės ir nagrinėjami teisės klausimai yra visiškai skirtingi. EŽTT pateikė išaiškinimus dėl klausimų, kurie nėra tapatūs sprendžiami šioje civilinėje byloje.
27. Apibendrinama išdėstytus argumentus, teisėjų kolegija konstatuoja, kad pareiškėjo prašymas atnaujinti bylos procesą yra nepagrįstas, todėl bylos procesas negali būti atnaujinamas ([CPK 370](#) straipsnio 3 dalis).

Dėl bylinėjimosi išlaidų priteisimo

28. Teisėjų kolegijai atmetus pareiškėjo prašymą dėl proceso atnaujinimo, ieškovas, pateikęs atsiliepimą į šį prašymą, įgijo teisę į bylinėjimosi išlaidų atlyginimą ([CPK 98](#) straipsnis).
29. Ieškovas pateikė įrodymus, kad patyrė 1331 Eur bylinėjimosi išlaidų, kurios susidarė už advokato teisinę pagalbą, rengiant atsiliepimą į prašymą dėl proceso atnaujinimo. Prašoma priteisti advokato pagalbos išlaidų suma ženkliai viršija Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1R-85 ir Lietuvos advokatų tarybos 2004 m. kovo 26 d. nutarimu patvirtintų Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalaus dydžio (redakcija, galiojanti nuo 2015 m. kovo 20 d.) 8.16 punktuose nustatytą dydį. Atsižvelgiant į rekomenduojamus dydžius, bylos sudėtingumą ir sprendžiamų klausimų bei bylos apimtį, ieškovui iš pareiškėjo priteisiama 639,24 Eur bylinėjimosi išlaidų, kurias šis patyrė nagrinėjant pareiškėjo prašymą dėl proceso atnaujinimo.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 370 straipsnio 3 dalimi,

nutaria:

Atmesti pareiškėjo D. J. prašymus atnaujinti terminą prašymui dėl proceso atnaujinimo pateikti ir atnaujinti procesą Vilniaus apygardos teismo civilinėje byloje Nr. e2A-1353-275/2020 pagal ieškovo P. S. ieškinį atsakovui D. J. dėl savininko teisių gynimo, trečiasis asmuo, nepareiškiantis savarankiškų reikalavimų, 395-oji garažų statybos ir eksploatavimo bendrija.

Priteisti iš pareiškėjo D. J. (duomenys neskelbtini) ieškovui P. S. (duomenys neskelbtini) 639,24 Eur (šešis šimtus trisdešimt devynis eurus ir 24 ct) bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Danguolė Bublienė

Donatas Šernas

Jūratė Varanaukaitė